

Organization for Security and
Co-operation in Europe
OSCE Mission in Kosovo

Odsek za nadgledanje

Sekcija za nadgledanje pravnog sistema

Mesečni izveštaj – avgust 2008.

Nedovoljan broj osoblja u Odseku za pravosuđe UNMIK-a i neizvesnost oko uspostavljanja Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu dovode do nepotrebnih kašnjenja u krivičnim postupcima i utiču na prava pritvorenika na slobodu i suđenje u razumnom vremenskom roku

Misija OEBS-a na Kosovu (OEBS) je zabrinuta da je nedostatak osoblja u Odseku za pravosuđe UNMIK-a i neizvesnost u pogledu uspostavljanja Misije Evropske unije na Kosovu za vladavinu prava (EULEX) rezultiralo značajnim kašnjenjima u krivičnim postupcima. Ovo negativno utiče na pravo optuženih na suđenje u razumnom vremenskom periodu i pravo na slobodu optuženih koji su u pritvoru.

1. Pozadina

U skladu sa dopunjenom Uredbom UNMIK-a br. 2000/64¹, „u svrhu obezbeđivanja nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa i pravilnog upravljanja pravosuđem,“ tužilac, optuženi ili branilac mogu tražiti od Odseka za pravosuđe UNMIK-a dodeljivanje slučaja međunarodnim tužiocima i sudijama ili promenu mesta gde će se obaviti krivični postupak. Na taj način, mnoga ozbiljna krivična dela, uključujući i navodne ratne zločine ili među-etnička nasilja, uključuju međunarodne tužioce i sudije. Odsek za pravosuđe UNMIK-a trenutno ima 82 slučaja koji uključuju 198 optuženih protiv kojih je podignuta optužnica.²

Očekivalo se da će posle 15. juna 2008. godine Odsek za pravosuđe UNMIK-a predati nadležnost drugoj instituciji.³ Zbog ovakvog razvoja situacije, 21. aprila. 2008. godine, Odsek za pravosuđe UNMIK-a je poslao internu elektronsku poštu naslovljenu “Objašnjenje procesiranja i postupanja sa slučajeva”, dajući instrukcije sudijama da treba da “nastave da rade na slučajevima i da odrede sudije koji će raditi na narednim koracima u postupcima i novim kao i slučajevima koji su na čekanju pod uslovom da se sudski postupci kao što su potvrđivanje optužnice, presude itd. mogu završiti najkasnije do 14. juna 2008.”⁴

Očekuje se da će sa rekonfiguracijom UNMIK-a⁵, Odsek za pravosuđe UNMIK-a preneti neku od svojih odgovornosti uključujući i izvršnu vlast u krivičnim slučajevima,⁶ EULEX-u.⁷ Iako je UNMIK “diskutovao [sa EULEX-om] o budućoj saradnji”, dve strane još uvek nisu postigle dogovor o prenosu ovlašćenja kada su u

¹ Uredba UNMIK-a 2000/64, *O imenovanju međunarodnih sudija i tužioca i promeni mesta suđenja*, dopunjena Uredbama 2001/34, 2005/50, 2006/60 i 2007/21.

² (Odeljenje pravosuđa), Izveštaj o prenosu slučajeva koji su u toku, br. 15, 31 jula 2008 godine. Ove figure ne uključuju slučajeve u pred- pretresnoj fazi.

³ U početku je očekivano da će Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEX) preuzeti većinu ovlašćenja UNMIK-a., međutim do danas se to nije dogodilo.

⁴ Interna elektronska pošta Odseka za pravosuđe od 21. aprila 2008 godine.

⁵ Vidi izveštaj Generalnog sekretara Privremene administracije Ujedinjenih nacija, Misija na Kosovu, S/2008/354 od 12. juna 2008. godine, paragraf 19.

⁶ Vidi Veće udruženih akcija 2008/124/SFSP, O Misiji Evropske unije za vladavinu prava, Misija na Kosovu, EULEX KOSOVO, 4. februar. 2008 godine.

⁷ U svom poslednjem izveštaju Savetu bezbednosti, Generalni sekretar Ujedinjenih Nacija je naglasio da pošto “ UNMIK ne može više da obavlja veliku većinu svojih dužnosti efikasno kao u prošlosti” treba da “ dozvoli Evropskoj uniji da započne svoju ulogu u sektoru vladavine prava.” (Izveštaj Generalnog sekretara Privremene administracije Ujedinjenih nacija, Misija na Kosovu, S/2008/458, 15 juli. 2008., paragraf 3).

pitanju postupci koji su u toku.⁸ Štaviše, sudije EULEX-a još uvek ne mogu da preuzmu ovlašćenja nad krivičnim slučajevima, zato što nisu "izabrani i imenovani od strane kompetentne vlasti" kao što zahteva zakon kojim se uspostavlja nadležnost sudija i tužioca EULEX-a.⁹

Međutim, u pripremanju ovog budućeg prenosa ovlašćenja, međunarodne sudije su dobile uputstva da rade samo na onim postupcima koji se mogu završiti do oktobra 2008. godine. Novi ili obimniji predmeti će biti predati EULEX- u.¹⁰

Kao rezultat ovih promena, Odsek za pravosuđe UNMIK-a je nastavio da smanjuje broj radnika i ovo je negativno uticalo na sposobnost sudija da procesiraju slučajeve. U skladu sa poslednjim izveštajem Odseka za pravosuđe pod nazivom Izveštaj o prenosu slučajeva koji su u toku,¹¹ u Odseku za pravosuđe trenutno radi devet međunarodnih tužioca (uključujući i vršioca dužnosti direktora Odseka za pravosuđe) i 11 međunarodnih sudija. Međutim, troje sudija je otišlo u avgustu 2008. godine a troje je dodeljeno Specijalnom veću Vrhovnog suda Kosova za pitanja Kosovske povereničke agencije. Na taj način, od septembra 2008. godine, na krivičnim slučajevima dodeljenim Odseku za pravosuđe će raditi samo pet međunarodnih sudija. Pre od prilike godinu dana (jula 2007.) u Odseku za pravosuđe UNMIK-a je radilo 13 međunarodnih tužioca i 16 međunarodnih sudija.

2. Zabrinutosti u vezi sa ljudskim pravima

OEBS je zabrinut da propusti nezakazivanje suđenja vode do neizbežnih kašnjenja u krivičnim postupcima koji su vođeni od strane međunarodnih sudija što to može dovesti do kršenja prava optuženih koji su u pritvoru. Smanjenje broja zaposlenih sudija, tužioca i pomoćnog osoblja takođe utiče i na brzinu kojom sudovi mogu da procesiraju slučajeve.

a. Pravo na suđenje u razumnom vremenskom periodu

U skladu sa međunarodnim standardima, svako ima pravo na suđenje u razumnom vremenskom roku.¹² Javne institucije su dužne da organizuju svoj pravni sistem tako da omoguće sudovima da rade u skladu sa traženim "razumnim rokom."¹³ Evropski sud za ljudska prava takođe drži do toga da "privremena opterećenost poslom ne uključuje odgovornost [...] ukoliko [odgovarajuće institucije] preduzimaju sa neophodnom ažurnošću odgovarajuće mere pravnih sredstava u slučaju izuzetnih okolnosti."¹⁴

⁸ Vidi Zapisnik sa 5944-og sastanka održanog 25. jula 2008. godine, (S/PV 5944 iz štampe SC/9407) koji je dostupan na <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/scact2008.htm>.

⁹ Zakon 03/L-053, O nadležnosti, selekciji slučajeva i dodeljivanju slučajeva sudija i tužioca EULEX-a na Kosovu, 13. mart 2008. godine, sekcija 1.

¹⁰ Intervju OEBS-a sa zvaničnicima Odseka za pravosuđe UNMIK-a održanog 21. jula 2008 godine.

¹¹ Izveštaj Odseka za pravosuđe, Izveštaj o prenosu slučajeva koji su u toku br.15, 31. jul 2008.

¹² Vidi član 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima; član 14(3)(c), Međunarodna povelja o društvenim i političkim pravima.

¹³ Vidi npr. Evropski sud za ljudska prava *Ekl v. Nemačke*, 8130/78, presuda, 15 jul 1982, paragraf 92.

¹⁴ Evropski sud za ljudska prava, *Milasi v. Italija*, 10527/83, presuda, 25. jun 1987, paragraf 18.

Sledeći slučajevi služe kao primer odlaganja:

U slučaju pred Okružnim sudom u Prishtinë/Prištini koji je obuhvatao osmoricu optuženih za obmanu,¹⁵ zloupotrebu ekonomskih ovlašćenja¹⁶ i pristupanje štetnim ugovorima¹⁷, međunarodni sudija je doneo rešenje o potvrđivanju optužnice 8. januara 2008. godine. Apelaciono veće je odbilo žalbu protiv ove odluke 14. aprila 2008. godine. Međutim, suđenje nije bilo zakazano od aprila 2008. godine i pored jednogmesečnog roka koji je propisan zakonom.¹⁸

U sledećem slučaju pred Okružnim sudom u Prishtinë/Prištini koji je obuhvatao optužbe za pranje novca,¹⁹ 8. novembra. 2007. godine međunarodni sudija je potvrdio optužnicu protiv trojice optuženih. 15. januara. 2008. godine međunarodni tužilac je doneo odgovor na žalbu. 14. aprila 2008. godine Apelaciono veće je odbilo žalbu protiv potvrđivanja optužnice. Međutim, od tada glavno suđenje nije zakazano pored jednogmesečnog roka koji je propisan zakonom.²⁰

Na taj način od aprila 2008. godine, kada je poslata interna elektronska poruka o ograničavanju zakazivanja slučajeva, međunarodne sudije su propustile da zakažu saslušanja u nekoliko slučajeva koji su bili u njihovoj nadležnosti. To je rezultiralo kašnjenjima u krivičnim postupcima utičući na pravo na suđenje u razumnom vremenskom roku. Ovo je naročito problematično u slučajevima koji se tiču ozbiljnih zločina, i optuženih koji podležu restriktivnim merama kao što su mera kućnog pritvora ili pritvor.

b. Pravo na slobodu

Kosovski zakon utvrđuje rokove za pretpretresni pritvor koji prethodno mora da bude odobren²¹ a onda periodično pregledan od strane kompetentnog suda.²² Prema Evropskom sudu za ljudska prava, u cilju opravdavanja nastavka pritvorske mere osumnjičenom, javne vlasti moraju ne samo da pokažu da za nastavak pritvora postoje osnove, nego i da primene "specijalnu marljivost" prilikom sprovođenja postupka.²³ U protivnom pritvor postaje nezakonit²⁴ i lice mora biti pušteno da na slobodi čeka

¹⁵ Član 261(1), Privremenog krivičnog zakona, proglašen Uredbom UNMIK-a br. 2003/25, 6 jul 2003 (Privremeni krivični zakon).

¹⁶ Id., Član 236(1) (2),.

¹⁷ Id., Član 237(1)(2)).

¹⁸ Član 319(2), Privremeni zakon o krivičnom postupku, proglašen Uredbom UNMIK-a br. 2003/25, 6 jul 2003 (Privremeni krivični zakon). Predsedavajući sudija mora onda da obavesti predsednika suda koji će tada, ukoliko je potrebno, preduzeti korake da zakaže glavno suđenje. U mesečnom Izveštaju o pritvorskim/alternativnim merama za Odsek za međunarodnu pravnu podršku od 9. jula 2008., ovaj slučaj je ostavljen da se preda EULEX-u.

¹⁹ Uredba UNMIK-a 2004/2, *O sprečavanju pranja novca i srodnih krivičnih dela* 5. februar 2004, Odeljak 10.

²⁰ Član 319(2), Privremeni zakon o krivičnom postupku.

²¹ Id. Član 212(4).

²² Id., član 284 i sledeći.

²³ Evropski sud za ljudska prava, *Dobrev v. Bugarska*, 55389/00, presuda, 10. avgust 2006, paragraf 79.

²⁴ Vidi član 5(1)(c), Evropska konvencija o ljudskim pravima.

suđenje.²⁵ Ovi propisi važe ne samo slučajevima pritvora nego i za slučajevima kućnog pritvora.²⁶

OEBS je upoznat da je zaključno sa 31. julom (zadnja informacija koju je OEBS dobio od Odseka za pravosuđe) petnaestoro optuženih trenutno u pritvoru na čijim slučajevima rade međunarodne sudije. Sledeći slučajevi služe kao primer produženog pritvora optuženih, bez napretka u njihovim slučajevima:

U slučaju pred Okružnim sudom u Prishtinë/Prištini koji je se ticao optuženog za ratni zločin protiv civilnog stanovništva,²⁷ međunarodni sudija je potvrdio optužnicu 18. januara 2008 godine. Otada nije bilo daljeg napretka u slučaju. Glavno suđenje nije zakazano zakon za to propisuje rok od mesec dana.²⁸ Optuženi je najpre pritvoren 16. avgusta 2007. a u kućnom pritvoru je od 15. novembra 2007 godine.

U sledećem slučaju pred Okružnim sudom u Prishtinë/Prištini optužena je bila u pritvoru od 31. januara 2008. godine pod optužbom za zloupotrebu službenog položaja²⁹ i prevara pri vršenju službene dužnosti.³⁰ Optužena je takođe optužena u odvojenom procesu za proneveru.³¹ Dve optužnice su potvrđene 13. februara i 10. aprila 2008. godine.³² Međutim, otada slučajevi nisu napredovali. OEBS je takođe upoznat da je u julu 2008. godine optužena započela štrajk glađu koji je trajao 20 dana zbog nepropisnog kašnjenja u njenom slučaju.

Propusti sudija Odseka za pravosuđe UNMIK-a da zakažu saslušanja u slučajevima koji uključuju pritvorske mere pokazuju manjak primene "specijalne marljivosti" i vode kršenju prava pritvorenika na slobodu.

3. Preporuke

U svetlu gore rečenog stav OEBS-a je da:

- Specijalni predstavnik Generalnog sekretara treba da osigura da, dok god UNMIK ima izvršnu vlast nad krivičnim slučajevima, Odsek za pravosuđe ima adekvatan broj međunarodnih sudija, tužioca i pomoćnog osoblja.

²⁵ Id. Član 5 (3)

²⁶ Vidi član 278(7), Privremeni zakon o krivičnom postupku. Slično tome, po Evropskom sudu za ljudska prava slučajevi kućnog pritvora vode lišavanju slobode i na taj način bilo kojoj osobi koja je stavljena u kućni pritvor sleduju proceduralne garancije koje se nalaze u članu 5 Evropske konvencije o ljudskim pravima (kao što je pravovremeno dovođenje pred sudiju kako bi razmotrio njegov/njen pritvor i da bi se na slučaju radilo sa specijalnom marljivošću ili da bude pušten da čeka suđenje na slobodi). Vidi *Vačev v. Bugarskaa*, 42987/98, presuda, 8. jul 2004, paragraf 64.

²⁷ Vidi Član 142, Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Službeni glasnik br. 36..

²⁸ Član 319(2), Privremeni zakon o krivičnom postupku. Predsedavajući sudija mora da onda obavesti predsednika suda koji će tada ukoliko je potrebno preduzeti korake da zakaže glavno suđenje.

²⁹ Član 339, Privremeni krivični zakon

³⁰ Id., Član 341.

³¹ Id., Član 257.

³² Sud je doneo odluku kojom potvrđuje drugu optužnicu 24. aprila 2008.